

PASAULINĖS INTELEKTUALINĖS NUOSAVYBĖS ORGANIZACIJA IR JOS BENDRADARBIAVIMO PROGRAMA

Alma Janulevičienė

Nepriklausomybę atkūrusi Lietuva siekia bendradarbiauti su užsienio valstybėmis ir plėsti tarptautinį bendradarbiavimą. Todėl Lietuvos Respublikoje priimtas įstatymas "Dėl Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių", kur sakoma, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybė ratifikuoja tarptautines sutartis dėl Lietuvos dalyvavimo tarptautinėse organizacijose bei pasirašant daugiašales sutartis ir sudaro prielaidas tarptautiniam bendradarbiavimui.

1992 metais Lietuvos Respublika įstojo į tarptautinę Pasaulinės intelektualinės nuosavybės organizaciją. Ši parengė Lietuvos Respublikos patentų įstatymo projektą, kuriuo remiantis 1994 m. sausio 18 d. priimtas LR patentų įstatymas.

Iki šiol Lietuvoje nebuvo nagrinėta Pasaulinės intelektualinės nuosavybės organizacijos veikla, todėl šiame straipsnyje aptariamos šios organizacijos įkūrimo prielaidos, tikslai, uždaviniai, funkcijos ir pagrindinės veiklos kryptys, remiantis užsienio šalių publikacijomis.

Pasaulinės intelektualinės nuosavybės organizacijos įkūrimo prielaidos, tikslai, uždaviniai, funkcijos

Nuo seno techninės kūrybos rezultatai buvo teisiškai apsaugoti ir jų naudojimas reglamentuotas įstatymais bei norminiais aktais.

Pasirodžius pirmiesiems patentų įstatymams įvairiose šalyse ir atsiradus galimybėms gauti monopolines teises tam tikrą laiką (15–20 metų) naudoti techninius patobulinimus – išradimus, naudinguosius modelius, pramoninius pavyzdžius ir t. t., atsirado įvairių tarptautinių problemų. Pasirodė, kad nors patentų įstatymai ir panašūs, nesutampa jų monopolinės teisės (jos buvo teritorinio pobūdžio), patentų

galiojimo laikas, naujumo ir naudingumo samprata ir kita. Todėl buvo pasiūlyta suvienodinti patentų įstatymus, įvesti tarptautinį patentą, įsteigti tarptautinę pramoninės nuosavybės apsaugos sąjungą. Šie pasiūlymai buvo realūs, nes XIX a. antroje pusėje jau būta tarptautinių susitarimų: Tarptautinė telegrafo konvencija (1865 m.), Pasaulinė pašto sąjunga (1874 m.) ir kita [3, 109].

Tarptautinį bendradarbiavimą dėl pramoninės nuosavybės objektų apsaugos dar labiau skatino tuo metu pradėtos organizuoti pasaulinės pramonės parodos (1873 m., 1878 m. Vienoje), juo labiau, kad kai kurios valstybės buvo priėmusios eksponatų apsaugos įstatymus [15].

1883 m. kovo 20 d. Paryžiuje vienuolikos valstybių įgalioti asmenys pasirašė tarptautinę sutartį – Paryžiaus konvenciją dėl pramoninės nuosavybės apsaugos ir įkūrė Tarptautinę Paryžiaus sąjungą pramoninei nuosavybei saugoti (*L'Union internationale pour la protection de la propriété industrielle*). Sąjungą sudarė Belgija, Brazilija, Gvatemala, Ispanija, Italija, Olandija, Prancūzija, Portugalija, Salvadoras, Serbija, Šveicarija. Konvencija įsigaliojo 1884 metais. Vėliau į šią sąjungą įstojo Anglija (1884 m.), JAV (1887 m.), Estija ir Latvija (1911 m.), kitos šalys. 1993 m. sausio 1 d. duomenimis, Paryžiaus konvenciją buvo ratifikavusios 107 valstybės [11, 53]. 1994 m. vasario 22 d. Lietuvos Respublika tapo Paryžiaus sąjungos nare [7, 76].

1886 m. rugsėjo 9 d. pasirašyta Berno konvencija dėl literatūros ir meno kūrinių apsaugos ir įsteigta Tarptautinė sąjunga literatūros ir meno kūriniams saugoti (*L'Union Internationale pour la protection des oeuvres littéraires et artistiques*). 1993 m. sausio 1 d. duomenimis, ją buvo pasirašiusios 117 valstybių.

Tarptautinių sąjungų (pramoninei nuosavybei ir literatūros bei meno kūriniams saugoti) ir kitų sutarčių valstybių sąjungų rengiamose konferencijose buvo pateikiama įvairių papildymų, pakeitimų, kuriais tobulinta intelektualinės nuosavybės objektų apsauga. Tačiau Paryžiaus ir Berno konvencijų bei kitų sutarčių struktūra skyrėsi. Jos neturėjo bendros administracijos, nesutarė organizaciniais klausimais, nors jų apsaugos objektas buvo žmogaus intelektualinės veiklos rezultatai. Tarptautinis intelektualinės nuosavybės biuras, įkurtas 1893 metais, neišsprendė unifikuoto administracinių sąjungų sudarymo problemos. Todėl reikėjo modernizuoti intelektualinės nuosavybės sąjungas, sukurti bendrą administracinį valdymą, pakeisti kai ku-

rias Paryžiaus ir Berno konvencijų nuostatas, sudaryti sąlygas gauti narystę pirmiausia besivystančioms valstybėms.

Todėl 1967 m. liepos 14 d. 39 valstybių (Paryžiaus ir Berno konvencijų dalyvių) atstovai pasirašė Stokholmo konvenciją ir įkūrė Pasaulinę intelektualinės nuosavybės organizaciją (PINO). 1993 m. duomenimis, PINO sudėtyje buvo 141 šalis (tarp jų ir Lietuvos Respublika - 1992 m.) [8].

Šioje konvencijoje intelektualinė nuosavybė apibrėžiama taip: "Intelektualinė nuosavybė apima teises, susijusias su literatūros, meno ir mokslo kūriniais, artistų kūrybine veikla, garso įrašais, radijo ir televizijos programomis, išradimais visose žmogaus veiklos srityse, moksliniais atradimais, pramonės pavyzdžiais, prekių ir paslaugų ženklais, firmų vardais, komerciniais žymėjimais, apsauga nuo nesąžiningos konkurencijos, taip pat kitas teises, susijusias su intelektualine veikla gamyboje, moksle, literatūroje ir mene" [2, 4].

Svarbiausi PINO tikslai:

- apsaugoti intelektualinę nuosavybę visame pasaulyje plėtojant valstybių bendradarbiavimą;
- modernizuoti egzistuojančių tarnybų veiklą;
- garantuoti administracinį sąjungų bendradarbiavimą su bet kokia tarptautine organizacija.

Pagrindiniai PINO uždaviniai:

- kurti normas, apsaugančias intelektualinę nuosavybę tarptautiniu mastu;
- teikti pagalbą besivystančioms šalims.

Pagrindinės PINO funkcijos:

- padėti rengti intelektualinės nuosavybės saugos priemones visame pasaulyje;
- vykdyti Paryžiaus, Berno ir kitų sąjungų administracines funkcijas, įgyvendinant bet kokią kitą tarptautinį intelektualinės nuosavybės saugos susitarimą arba dalyvauti tokios administracijos darbe;
- padėti sudaryti tarptautines sutartis dėl intelektualinės nuosavybės apsaugos;
- padėti valstybėms, prašančioms juridinės ir techninės pagalbos intelektualinės nuosavybės srityje;

- rinkti ir platinti informaciją apie intelektualinės nuosavybės apsaugą, atlikti bei skatinti šios srities tyrimus ir skelbti jų rezultatus;
- kita.

Pasaulinės intelektualinės nuosavybės organizacijos veikla. Normos, apsaugančios intelektualinę nuosavybę tarptautiniu mastu

Pagrindinis ir svarbiausias PINO uždavinys – apsaugoti intelektualinę nuosavybę visame pasaulyje, todėl pagrindinė priemonė yra daugiašalių sutarčių sudarymas. Pagal Paryžiaus konvenciją, valstybės, Paryžiaus konvencijos dalyvės, turi teisę sudaryti specialias sutartis dėl pramoninės nuosavybės. Buvo pasirašyta gana daug daugiašalių sutarčių, kurias sudarė valstybės – Paryžiaus konvencijos tarptautinės sąjungos pramoninei nuosavybei saugoti šalys. Šių šalių sudarytos sutartys yra atviros ir į bet kurią iš jų gali įstoti visos Paryžiaus konvenciją pasirašiusios valstybės.

Iki 1992 metų buvo sudarytos 29 daugiašalės sutartys, už kurias PINO atsakinga. 16 (iš 29) sutarčių, kurios buvo sudarytos 1967–1992 metais, vadinamos “naujomis sutartimis”. 8 sutartys, sudarytos iki 1967 metų, vadinamos “senomis sutartimis”. 5 iš 29 yra “galimos naujos sutartys”¹ [8, 32].

Apžvelgsime populiariausias “naujas tarptautines daugiašales sutartis”, už kurias PINO atsakinga.

1968 m. spalio 8 d. pasirašyta Lokarno sutartis dėl tarptautinės pramoninių pavyzdžių klasifikacijos (1979 m. sutartis papildyta). Ši klasifikacija apima visas materialinės gamybos sferas ir turi dviejų pakopų skirstymą: klasės ir poklasio. Klasifikaciją sudaro 32 klasės ir 232 poklasiai [8, 36]. 1993 m. sausio 1 d. duomenimis, šią sutartį buvo pasirašiusios 19 valstybių.

1970 m. birželio 19 d. Vašingtone vykusioje Tarptautinės sąjungos pramonės nuosavybei saugoti diplomatinėje konferencijoje 35 valstybių atstovai pasirašė sutartį ir įsteigė Tarptautinę patentinės kooperacijos sąjungą (Patent Cooperation Treaty – PCT). Sutartis peržiūrėta ir papildyta 1979 bei 1984 metais. Ją pasirašiusios valstybės

¹ Šiuo atveju “galimos naujos sutartys” suprantamos kaip būsimos naujos sutartys (nuo 1992 metų).

susitarė dėl tarptautinės paieškos, tarptautinio technikos lygio tyrimo ir dėl tarptautinės pradinės ekspertizės. 1993 m. sausio 1 d. šią sutartį buvo ratifikavusios 50 valstybių [11, 36]. 1994 m. liepos 15 d. Lietuva tapo PCT 69-ąja susitariančiaja šalimi [1, 90].

1971 metais Strasbūre pasirašyta sutartis dėl tarptautinės patentų klasifikacijos. Teisiškai saugomi pramoninės nuosavybės objektai įvairiose valstybėse buvo skirstomi pagal nacionalines klasifikacijas. Pirmosios patentinės nacionalinės klasifikacijos jau žinomos XVIII a. Prancūzijoje (1791 m.), vėliau - JAV (1831 m.), Anglijoje (1852 m.), Japonijoje (1893 m.) ir t. t. Pramoninės nuosavybės žinybų bendradarbiavimas prasidėjo gana anksti, todėl iškilo tarptautinės patentinės (išradimų, pramoninių pavyzdžių, prekių ženklų) klasifikacijos sukūrimo problema. Jau 1904 metais iškelta tarptautinės patentų klasifikacijos (TPK) sukūrimo idėja, įgyvendinta 1971 metais. TPK sudaro 8 skyriai. Ją tobulinti įkurtas nuolat veikiantis komitetas, kuris rengia naujas jos redakcijas. Nuo 1990 metų įsigaliojo penktoji TPK redakcija. Šią klasifikaciją kaip pagrindinę arba kaip papildomą pradėjo naudoti visos pasirašiusios šią sutartį valstybės. Nors Strasbūro sutartį ratifikavo 27 valstybės, šiuo metu ja naudojasi daugiau kaip 70 valstybių [6, 29].

1973 m. birželio 12 d. pasirašyta Vienos sutartis dėl ženklų vaizdinių elementų tarptautinės klasifikacijos sukūrimo (Vienna Agreement Classification of the Figurative Elements of Marks), ji įsigaliojo 1985 metais. 1993 metų duomenimis, sutartyje dalyvauja 5 valstybės. Sutarties tikslas - sukurti ženklų, turinčių vaizdinių elementų, klasifikaciją [6, 31]. Ženklų vaizdiniai elementai klasifikuojami į 29 klases, 144 skyrius ir 1563 poskyrius.

Priimta Budapešto sutartis (1977 m. balandžio 28 d.) dėl tarptautinio mikroorganizmų deponavimo pripažinimo, siekiant juos patentuoti.

Biologinius objektus deponuoti kolekcijoms, siekiant juos patentuoti, pradėta 1949 metais JAV, deponavus mikroorganizmus Žemės ūkio kultūrų kolekcijai [16, 41]. Siekiant užpatentuoti naują arba pagerintą mikroorganizmų štamą keliuose valstybėse, reikėjo jį deponuoti kiekvienoje iš jų, o tai labai didino patentavimo išlaidas. Todėl pasiūlyta pripažinti deponavimą vienoje valstybėje tarptautiniu mastu. 1973 metais Didžiosios Britanijos iniciatyva ir PINO padedant pradėta rengti speciali sutartis.

1993 metų duomenimis, sutartį ratifikavo 24 valstybės. Tarptautinio deponavimo organizacijomis gali būti valstybinės ir regioninės organizacijos, pateikusios liudijimus, kad vykdytų tokias sutarties reikalavimus: turės sąlygas deponuoti mikroorganizmus, galės patikrinti jų gyvybingumą ir saugoti 30 metų, laikyti diplomuotus mikroorganizmus paslapyje ir išduoti liudijimą depozitoriui bei patentinei žinybai. Tarptautinė deponavimo organizacija neturi teisės niekam suteikti informacijos apie deponuotą mikroorganizmą, išskyrus sutarties valstybių patentines žinybas, kurioms jų prašymu išduodami deponuoto mikroorganizmo pavyzdžiai. Kasmet PINO tarptautinio biuro žurnale "Industrial Property" publikuojamas tarptautinių deponavimo organizacijų sąrašas, nurodant ten deponuotas mikroorganizmų rūšis. Dabar tarptautinis deponavimo organizacijos statusas suteiktas 20 kolekcijų: Didžiosios Britanijos - 6, JAV - 3, Japonijos - 1, Olandijos - 2, Nyderlandų - 1, Prancūzijos - 1, Vengrijos - 1, Australijos - 1, Bulgarijos - 1, Rusijos - 3 kolekcijoms [6, 34].

Priimta Ženevos sutartis (1978 m. kovo 7 d.) dėl tarptautinės mokslinių atradimų registracijos. Tarptautiniu mastu pripažinti moksliniai atradimai registruojami PINO tarptautiniame biure ir skelbiami specialiaame leidinyje. Šitaip pasaulio visuomenė centralizuotai informuojama apie naujausius atradimus. Suinteresuota įstai-ga/asmenys už tam tikrą mokestį iš PINO tarptautinio biuro gali gauti atradimo aprašymą.

PINO iniciatyva organizuota Nairobio sutartis (1981 m. rugsėjo 26 d.) dėl olimpinio simbolio apsaugos.

Tarptautinis olimpinis komitetas (įsikūręs Šveicarijoje) olimpinį simboli² užregistravo kaip prekės ženklą Šveicarijoje ir 1891 metais Madrido sutartį (dėl tarptautinės prekių ženklų registracijos) pasirašiusiose šalyse. 1991 metų duomenimis, sutartyje dalyvavo 32 valstybės [5, 77-78]. Olimpinio simbolio komercinė vertė didėja. Juo pradėta žymėti sportines prekes, drabužius, knygas, indus; jį pradėjo naudoti firmos, gaminančios automobilius, aviakompanijos ir kitos. Valstybės, sutarties dalyvės, privalo saugoti olimpinį simboli nuo naudojimo komerciniams tikslams be Tarptautinio olimpinio komite-

² Olimpinis simbolis susideda iš 5 persipynusių įvairių spalvų (žydros, geltonos, juodos, žalios, raudonos) žiedų. Žiedai simbolizuoja 5 kontinentus, o 5 spalvos - pasaulio šalių valstybių vėliavų pagrindines spalvas.

to leidimo. Šis komitetas išduoda licenciją, kai sutarties dalyvės nacionalinis olimpinis komitetas pasirašo su valstybe specialią sutartį. Sutartis yra atvira bet kuriai valstybei – PINO narei arba Paryžiaus konvencijos dalyvei. Ratifikavimo, prisijungimo dokumentai atiduodami PINO generaliniam direktoriui, kuris yra sutarties depozitorius [17, 56].

Pasirašyta Vašingtono sutartis (1989 m. gegužės 26 d.) dėl integralinių mikroschemų intelektualinės nuosavybės.

Integralinių mikroschemų topologiją pirmieji pradėjo saugoti amerikiečiai (1984 m.), vėliau – japonai (1985 m.); po to jais pasekė Švedija (1986 m.), Danija, Vokietija, Prancūzija, Nyderlandai, Didžioji Britanija (1987 m.), Austrija, Ispanija, Liuksemburgas (1988 m.), Portugalija (1989 m.), Italija ir Belgija (1990 m.) [10, 27].

Saugoma originali integralinių mikroschemų topologija (mikroelektroninio puslaidininkio gaminio trimatė struktūra) yra intelektualinės veiklos rezultatas ir sukūrimo momentu nežinoma kitiems gamintojams/kūrėjams. Integralinių mikroschemų topologijos saugojimo terminas – 8 metai, tačiau daugelis valstybių savo nacionaliniuose įstatymuose nustatė 10 metų apsaugą.

Ši sutartis vertinga Rytų Europos ir besivystančioms valstybėms, nes jos, pasirašydamos šią sutartį, gali įsijungti į tarptautinę integralinių mikroschemų apsaugos sistemą.

1989 metais specialius įstatymus dėl integralinių mikroschemų topologijos teisinės apsaugos priėmė 15 valstybių [12].

Priimtas Madrido protokolas (1989 m. birželis) dėl tarptautinės prekių ženklų registracijos.

Madrido sutarties diplomatinėje konferencijoje 1891 metų Madrido sutarties normos buvo pakeistos ir įrašytos į specialų protokolą, kuris traktuojamas kaip savarankiškas tarptautinis susitarimas. Protokole yra keletas naujovių:

- nustatyta galimybė pareiškėjui registruoti tarptautinį ženklą ne tik valstybinės, bet ir regioninės paraiškos pagrindu. Paraišką registruoti tarptautinį prekės ženklą galima pateikti PINO tarptautiniam biurui;

- pratęstas ženklo registravimo laikas (iš pradžių registruota 10-čiai metų);

- anuliavus tarptautinę ženklo registraciją, ją gali būti pakeista į nacionalinę;

- įvesta antra oficiali (anglų) kalba ir kita (13, 93].
1990 metų duomenimis, Madrido protokolą pasirašė 29 šalys.

Pasaulinės intelektualinės nuosavybės organizacijos pagalba besivystančioms šalims

PINO tarptautinis biuras skiria daug dėmesio įstatymų projektų ir tarptautinių sutarčių suderinimui, esamų įstatymų peržiūrėjimui; teikia pagalbą pramoninės nuosavybės žinyboms organizuojant seminarus, apmokymo kursus, stažuotes. Kasmet (nuo 1978 m.) tarptautinis biuras organizuoja pramoninės nuosavybės ir (nuo 1988 m.) autorinės bei bendraautorystės teisės kursus PINO centre (8, 55).

Intelektualinės nuosavybės apsauga vis daugiau reikšmės įgyja Azijos ir Ramiojo vandenyno baseino regiono šalyse. Pasiiekta nemažai šios srities laimėjimų.

1982–1986 metais PINO parengė programą “Pramoninės nuosavybės apsaugos sukūrimas ir plėtojimas besivystančiose šalyse”, skirtą Azijos ir Ramiojo vandenyno baseino regiono šalims.

Kinijos Aukščiausiojo teismo kvietimu (vadovaujant PINO ir SNO) buvo surengtas seminaras patentinių ginčų eilės peržiūrėjimo klausimais. Jame dalyvavo apie 300 atstovų iš besivystančių šalių. Seminaro tikslas – supažindinti dalyvius su patentų teisinio nagrinėjimo sistemomis Vokietijoje ir JAV.

1983 metais vyko specializuoti prekių ženklų mokymo kursai, kuriuos organizavo PINO ir Beniliukso, Hagos prekių ženklų tarnybos.

1983 metais Fidžio salose vyko seminaras pagrindiniais pramoninės nuosavybės klausimais, skirtas Ramiojo vandenyno pietinės dalies šalių specialistams.

1987 metais įvyko pirmasis regioninis PINO organizuotas simpoziumas, skirtas nagrinėti Azijos ir Ramiojo vandenyno regiono šalių intelektualinės nuosavybės klausimams. Jame dalyvavo Bangladešo, Kinijos, Indijos, Indonezijos, Pietų Korėjos, Singapūro, Šri Lankos, Tailando mokslininkai.

1991 metais PINO oficialus atstovas aplankė Pekiną dėl Kinijos autoriinių teisių įstatymo priėmimo. Be to, buvo surengta konsultacija dėl patentinės paieškos, patentinių tyrimų.

1992 metais PINO atstovai, kurių tikslas buvo padėti parengti patentų įstatymą, apmokyti specialistus atlikti patentinę paiešką, išmokyti ekspertus atlikti prekių ženklų ekspertizę, aplankė Džakartą.

1992 metais PINO Singapūre organizavo patentiniams patikėtiniams seminarą, kur dalyvavo 40 patentinių patikėtinių, juristai, oficialūs vyriausybės ir mokslinių tiriamųjų organizacijų atstovai, aptarti naujai rengiamos patentinės sistemos klausimai.

PINO ir Lietuva. Lietuvos, Latvijos ir Estijos valstybės, atsisakydamos nuo Tarybų Sąjungos, neteko PINO narystės ir jau nebebuvo Paryžiaus konvencijos ir kai kurių kitų sutarčių dalyvės.

Kontaktai tarp trijų Baltijos valstybių ir PINO tarptautinio biuro buvo pradėti 1971 metais, o 1992 metų sausio mėn. PINO tarptautinis biuras pakvietė šių valstybių atstovus į susitikimą, kur dalyvavo ir delegatai iš Danijos, Suomijos, Norvegijos ir Švedijos. Susitikime buvo aptarta būsimoji pagalba Baltijos šalims pramoninės nuosavybės srityje. Tada Lietuva prisijungė prie PINO konvencijos ir tapo PINO nare [8, p. 59]. PINO aktyviai padeda naujai įstojusioms valstybėms kurti pramoninės nuosavybės apsaugos sistemą, rengti įstatymų projektus ir kadrus, aprūpinti valstybių patentines žinybas technine informacija. Lietuvos Respublikai įstojus į PINO, jos tarptautinis biuras parengė Lietuvos valstybiniam patentų biurui Patentų įstatymo projektą, kuriuo remiantis 1994 m. sausio 18 d. buvo priimtas LR patentų įstatymas.

PINO ryšiai su kitomis organizacijomis. Intelektualinės nuosavybės objektų savininkai (rašytojai, išradėjai, pramoninių pavyzdžių ir prekių ženklų savininkai) ir jų teisių perėmėjai įeina į nacionalines (kai visi ar daugelis narių yra iš tos pačios šalies), regionines arba pasaulines (kai nariai yra iš kelių šalių) organizacijas [8, 89]. Šios organizacijos valstybės nekontroliuojamos, todėl jas priimta vadinti nevyriausybinėmis, privačiomis arba profesionaliomis (jei jose dalyvauja advokatai, inžinieriai arba mokslininkai). Jos ne tik įneša savo indėlį į PINO darbą, bet ir daro jai įtaką, kai PINO kvietimu siunčia savo atstovus dalyvauti intelektualinės nuosavybės, autoriinių teisių susirinkimuose stebėtojų teisėmis. Jie turi tas pačias teises kaip ir kiti dalyviai, išskyrus teisę balsuoti.

Kasmet PINO generalinis direktorius kviečia tik tarptautinių nevyriausybinių organizacijų atstovų susirinkimus, kur informuoja dalyvius apie tarptautinio biuro metinę veiklą ir apie kitiems metams

numatomus darbus. Atstovai pateikia pasiūlymus dėl PINO veiklos, ir jie daro įtaką ekspertų komiteto ir diplomatinėse konferencijose darbui. Nevyriausybinėse organizacijose dalyvavimas naudingas tuo, kad pritraukia aukštos kvalifikacijos specialistus rengti tarptautines normas. Taip 33 organizacijos dalyvavo rengiant Diplomatines konferencijas sutartį, o 39 ekspertų komiteto susirinkimuose rengė darbus šiai konferencijai.

Prie PINO įkūrusios konvencijos straipsnių pridėtas 109 organizacijų, suskirstytų į tris kategorijas, sąrašas: į pirmą kategoriją įeina organizacijos, užsiimančios daugiausia pramonine nuosavybe (29), į antrą – autorine ir bendraautorystės teise (57), į trečią – įvairia intelektualine nuosavybe (23). Visos jos atstovauja tiek intelektualinės nuosavybės teisių savininkų interesams, tiek gamintojų, leidėjų, radijo transliuotojų ir visų tų, kurie gamina, platina arba naudoja meno kūrinius, esančius intelektualinės nuosavybės objektais, interesams.

PINO koordinacinis komitetas – tai vienintelis organas, kurio susirinkimuose nedalyvauja tarptautinės nevyriausybines organizacijos, tačiau visos jos turi būti pakviestos į PINO konferenciją. Kvietimas į kokio nors vadovaujančio organo susirinkimą priklauso nuo organizacijos kategorijos, ir sprendimą dėl to priima PINO vadovaujančių organų ir tarybos sesijos, susirenkančios vieną kartą per dvejus metus.

Bet kuri nevyriausybė organizacija gali būti stebėtoja PINO institucijų posėdžiuose. Ji turi pranešti generaliniam direktoriui apie savo norą dalyvauti, informuoti apie savo veiklą ir tikslus, pateikti duomenis apie struktūrą, narius, nurodyti ją dominančias intelektualinės nuosavybės sritis. Remiantis šiais duomenimis, nusprendžiama, ar galima šią organizaciją laikyti tarptautine nevyriausybine. Kai ji gauna tokį statusą ir prašo leisti dalyvauti stebėtojo teisėmis kokio nors vadovaujančio organo susirinkime, PINO tarptautinis biuras rengia būtinus dokumentus ir siunčia juos toms institucijoms, pridėdamas prie jų generalinio direktoriaus rekomendaciją.

PINO palaiko ryšius su nacionalinėmis nevyriausybėmis organizacijomis, ypač su tomis, kurios turi apie 1000 narių. Pagrindinė kontaktų forma – susitikimai. Nacionalinės organizacijos kviečia PINO atstovus į savo susitikimus. Pavyzdžiui, 1991 metais PINO atstovai dalyvavo 30 nevyriausybinių organizacijų susitikimuose.

PINO didelę reikšmę skiria besivystančių šalių nevyriausybinų organizacijų dalyvavimui ekspertų komiteto ir darbo grupių susirinkimuose, kur sprendžiami intelektualinės nuosavybės klausimai. Dėl to PINO generalinis direktorius pasiūlė padėti besivystančių šalių vyriausybėms reorganizuoti tarptautines nevyriausybinės organizacijas, veikiančias jų teritorijoje. Buvo reorganizuota dvylikos besivystančių šalių 70 organizacijų, ir visos pakviestos į ekspertų komiteto ir darbo grupių susirinkimus bei diplomatinės konferencijas [9, 68–69].

Pateikta medžiaga rodo, kaip PINO atlieka bendradarbiavimo programą, kurios pagrindiniai tikslai – pagalba besivystančioms šalims kuriant arba modernizuojant intelektualinės nuosavybės apsaugą, rengiant nacionalinius ir regioninius įstatymus arba juos primant. Todėl, siekdama stiprinti pramoninės nuosavybės sistemą ir didinti jos indėlį į techninį ekonominį tobulėjimą, PINO numato dažniau organizuoti regione seminarus bendraisiais ir specifiniais pramoninės nuosavybės klausimais, įvesti nepriklausomas pramoninės nuosavybės nacionalines sistemas, įgyvendinti priemones, padedančias leisti ir unifikuoti įstatymus, susijusius su pramonine nuosavybe.

LITERATŪRA

1. Išradimų teisinė apsauga Lietuvoje. – V., 1995. – P. 90.
2. Kasperavičius P. Intelektualinė nuosavybė ir jos apsauga. – V: Arėjas, 1994. – 27 p.
3. Kasperavičius P. Išradyba ir patentotyra. – V.: Mokslas, 1985.
4. Kasperavičius P. Pasaulinė intelektualinės nuosavybės organizacija // Literatūra ir menas. – 1993. – Nr. 33. – P. 12.
5. Kasperavičius P. Patentologijos pagrindai. – K., 1992. – 98 p.
6. Naujokas R., Minišauskienė V. Tarptautinė pramoninės nuosavybės apsauga. – V.: LII, 1991. – 40 p.
7. Prekių ir paslaugų ženklų teisinė apsauga Lietuvoje. – V., 1994. – P. 76.
8. The First Twenty Five Years of the World Intellectual Property from 1967 to 1992. – Geneva, 1992. – 610 p.
9. Авдонина О. В. Роль неправительственных организаций в деятельности ВОИС // Вопр. изобретательства. – 1993. – N 5. – С. 68–69.
10. Бирюков И. Е. ВОИС: обсуждение международного проекта о правовой охране ИМС // Изобретательство. Патентное дело. Патентная информация. – 1990. – N 11. – С. 87.
11. Голубева С. И. Государство – участники международных соглашений по охране промышленной собственности // Патентное дело : Реф. сб. – 1993. – N 7. – С. 48–73.

12. Заремба С. А. Правовая охрана топологии // Интеллектуальная собственность. – 1993. – N 3. – С. 27–30.

13. Кутумина О. А. Современные тенденции в международной охране товарных знаков // Изобретательство. Патентное дело. Патентная информация. – 1989. – N 5–6. – С. 91–93.

14. Панко В. В. Найробский договор об охране олимпийского символа // Вопр. изобретательства. – 1987. – N 4. – С. 30.

15. Патентоведение / Под. ред. В. А. Рясенцева. – М.: Машиностроение, 1984. – 352 с.

16. Рыбальский Н. Т. О депонировании микроорганизмов // Вопр. изобретательства. – 1987. – N 10. – С. 41.

17. Сухарев Н. К. Найробский договор // Изобретательство. Патентное дело. Патентная информация. – 1984. – N 6. – С. 56–57.

Įteikta 1995 m. balandžio mėn.

THE WORLD INTELLECTUAL PROPERTY ORGANIZATION AND IT'S COOPERATION PROGRAM

Summary

This article is designed to intellectual property protection. As in 1992 Lithuania joined the World Intellectual Property Organization the theme became especially important in our days.

In this article there is described the WIPO history, aims, tasks and functions; number of conventions and treaties dealing with specific categories of intellectual property, describing "new" ones; the main WIPO activities and it's relationship with Lithuania and cooperation with other ungovernment organizations.